

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Ірина САВИЦЬКА
«_____» _____ 2025 р.

**ПРОГРАМА
ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ**

**для студентів денної форми здобуття освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 291 „Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії”**

Київ-2025

Екзаменаційний білет складається з 2 питань, на які необхідно дати розгорнуту відповідь та 10 тестових завдань з навчальних дисциплін, що є освітніми компонентами ОПП 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». За характером формування відповідей використовуються завдання відкритої та закритої форми. Завдання закритої форми представлені запитаннями, що потребують обрання однієї або кількох відповідей із запропонованого набору варіантів, вибору відповідності або їхньої послідовності. Відкритими є запитання, в яких необхідно коротко відповісти на поставлені питання (одним словом чи словосполученням).

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН

I. Історія міжнародних відносин.

1. Міжнародні відносини пізнього Середньовіччя - початку Нового часу.
2. Віденський конгрес: причини скликання, основні проблеми, політико-міжнародні наслідки.
3. Другий Паризький договір 1815 р. Заснування, характер та цілі «Священного союзу».
4. Епоха конгресів: «Священний союз» і боротьба народів Європи за самовизначення (1818–1822 рр.). «Система Меттерніха».
5. Доктрина Монро та ідеологія панамериканізму. Зовнішня експансія США до середини ХІХ ст.
6. Грецька революція 1821–1829 рр. і ставлення до неї великих держав.
7. Східна криза 1875–1878 рр. Берлінський конгрес.
8. «Великі ідеї» на Балканах. Урегулювання болгарського та критського питань у 1880–1890-ті рр.
9. Франкфуртсько-Берлінський порядок та зовнішня політика Бісмарка у 1870–1880-ті рр.

10. Зовнішньополітичні орієнтири Вільгельма II: від «нового курсу» до «світової політики». Загострення німецько-англійських протиріч у кінці XIX – на початку XX ст.
11. «Велика гра»: територіальна та економічна експансія Російської та Британської імперій у Центральній Азії (друга половина XIX – початок XX ст.).
12. Зовнішньополітичні пріоритети США в останній третині XIX ст. Доктрина Олні.
13. Політика панамериканізму на початку XX ст.: від доктрини «великого кийка» до «дипломатії долара».
14. «Відкриття» Китаю зовнішньому світу у першій половині XIX ст. «Опіумні війни».
15. Китай у міжнародних відносинах початку XX століття.

Список рекомендованої літератури:

1. Асатуров С. К. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія міжнародних відносин 1815 – 1918 рр.». – К., в-во НУБіП України, 2025 р.
2. Британський лев проти німецького орла: англо-німецькі суперечності в Африці (1871–1896 рр.): Монографія. / Долід В.В., Троян С.С. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. 204 с.
3. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник. Маріуполь: МДУ, 2017. 274 с.
4. Брусиловська О. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е. - сер. XVII ст. н.е.). Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2013. 188 с
5. Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. К.: Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
6. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки). К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.

7. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Я. Б. Турчин. Р. Б. Демчишак. Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
8. Ластовський, В. В. (2024). Еволюція уявлень про міжнародні відносини в українському політичному просторі (друга половина XVII – початок XX ст.). Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти, (13), 34–45.
9. Турчин Я.Б., Демчишак Р.Б., Матлай Л.С. Історія міжнародних відносин (1914–2015): навчальний посібник для студентів ВНЗ Львів: Вид-во Львів. Політехніки, 2016. 140 с.
10. Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 138 с.
11. Malchow H. L. History and International Relations: From the Ancient World to the 21th Century / H. L. Malchow. – New York ; London, 2016. – 336 p.
12. Rivère de Carles, Nathalie, and Duclos, Nathalie, Forms of Diplomacy (16th-21st c.), Toulouse, Presses Universitaires du Midi, 2015

II. Історія дипломатії.

1. Людовик XI - «батько» сучасної дипломатії.
2. Дипломатія італійських міст - держав.
3. Дипломатія Англійської буржуазної революції.
4. Дипломатія європейських держав XVII ст.
5. Тридцятирічна війна і Вестфальський мир.
6. Дипломатія американської буржуазної революції.
7. Європейська дипломатія часів французької буржуазної революції.
8. Ніколо Макіавеллі та його політико - дипломатична спадщина.
9. Дипломатія Рішельє: інформаційний вимір.
10. Дипломатія Б. Хмельницького періоду Визвольної війни 1648—1657 років.

11. Оформлення ідейно-теоретичних засад китайської дипломатії. Політика самоізоляції Цинської імперії.
12. Дипломатія Наполеона.
13. Дипломатія Центральної Ради. Брестський мир.
14. Дипломатія Української Держави доби Гетьманату.
15. Дипломатична діяльність Директорії УНР. Варшавський договір 1920 року.

Список рекомендованої літератури:

1. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник. Маріуполь: МДУ, 2017. 274 с.
2. Брусиловська О. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е. - сер. XVII ст. н.е.). Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2013. 188 с
3. Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. К.: Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
4. Головченко В.І. Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.). К.: «Либідь», 2010. 520 с.
5. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки). К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
6. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Я. Б. Турчин. Р. Б. Демчишак. Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
7. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
8. Марущак М. Й. Історія дипломатичних відносин у XX сторіччі. Вінниця : Нова книга, 2008. 368 с.
9. Турчин Я.Б., Демчишак Р.Б., Матлай Л.С. Історія міжнародних відносин (1914–2015): навчальний посібник для студентів ВНЗ Львів: Вид-во Львів. Політехніки, 2016. 140 с.
10. Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 138 с.

11. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918). К.: Персонал, 2009. 224 с.

III. «Міжнародні відносини та світова політика»:

1. Паризька конференція та укладення мирних договорів з союзниками Німеччини. Територіальні зміни в Європі внаслідок завершення Другої світової війни.
2. Передумови, основні чинники та ключові характеристики Холодної війни. Роль ядерного арсеналу СРСР та США у блоковому протистоянні.
3. Основні етапи налагодження військово-політичного співробітництва країн Західної Європи та Північної Америки. Створення Західного Союзу і НАТО.
4. Німецька проблема у міжнародних відносинах другої половини 1940-х - 1960-х рр. Берлінські кризи 1948-49 і 1961 р.
5. Радянсько-американські відносини у 1950-х – 1960-х роках. Гонка озброєнь і космічна гонка.
6. Формування головних інститутів європейської інтеграції у 1950-х –1960-х рр.
7. Деколонізація та її наслідки для системи міжнародних відносин.
8. В'єтнамська війна 1964-1973 років та її наслідки для міжнародних відносин.
9. Зовнішньополітичний курс СРСР при Леоніді Брежнєві. Доктрина Брежнєва та її застосування у Чехословаччині 1968 року та інших країнах соціалістичного табору.
10. «Нова холодна війна» (перша половина 1980-х років).
11. Угоди між США та СРСР з роззброєння (ОСВ, РСМД, СНО-1).
12. Демонтаж комуністичних систем у країнах Центрально-Східної Європи. Ліквідація РЕВ і ОВД.
13. Роль терористичних актів 11 вересня 2001 р. у трансформації зовнішньополітичного курсу США. Операції США в Афганістані та Іраку.
14. Утворення Європейського Союзу у 1993 р. та еволюція його ключових інститутів.

15. Міжнародні аспекти Арабської весни. Інтернаціоналізація конфліктів у Сирії та Лівії.

Список рекомендованої літератури:

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Харків: Фабула, 2019. 288 с.
2. Виклики глобалізації і цивілізаційні цінності / за загальною редакцією д.політ.н., професора Зернецької О.В. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. 196 с.
3. Грушецький Б. П. Методичні матеріали до вивчення дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика». – К., 2019. – 80 с.
4. Джадт Т. Після війни. Історія Європи від 1945 року. Київ: Наш Формат, 2021. 926 с.
5. Дубов Д. В. Публічна дипломатія США в добу Холодної війни. Як США завойовували «серця і розум людей» (у дзеркалі розсекречених документів ЦРУ) : аналіт. доп. – Київ : НІСД, 2020. – 164 с.
6. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Наш Формат, 2020. 320 с.
7. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Київ: Vivat, 2020. 256 с.
8. Кудряченко А. І. Федеративна Республіка Німеччина: Засади демократичного сходження. Київ: Фенікс, 2020. 656 с.
9. МакФол М. Від Холодної війни до Гарячого миру. Київ: Yakaboo Publishing, 2021. 496 с.
10. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. – Київ : НІСД, 2022. – 532 с.
11. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. Київ: Основи, 2019. 376 с.
12. Юхименко П., Сокольська Т. Глобалізація та політика національної безпеки. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 408 с.

13. Fear and Uncertainty in Europe: The Return to Realism? / Ed. by R. Belloni, V. Della Sala, P. Viotti. Cham, 2019. 292 p.

14. Shaping the EU Global Strategy / Ed. by N. Chaban, M. Holland. Cham, 2019. 272 p.

IV. Сучасні тенденції міжнародних відносин

1. Тенденція до багатополярності в сучасних міжнародних відносинах.
2. Формування теорії багатополярності.
3. Міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародним тероризмом.
4. Суть та протиріччя глобалізації.
5. Концепція «воріт в глобальний світ».
6. ТНК і глобалізація.
7. Глобальні міста.
8. Фрагментація як результат глобалізації.
9. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року та його наслідки для європейської безпеки.
10. Категорія «гібридна війна» у сучасних міжнародних відносинах.
11. Економічний фактор гібридної війни Росії проти України.
12. Інформаційна складова гібридної війни Росії проти України.
13. Міжнародна інформаційна безпека.
14. Гібридні технології Росії проти України в військово-політичній сфері.
15. Тенденції до інтеграції та дезінтеграції в сучасних міжнародних відносинах.

Список рекомендованої літератури:

1. Dovgal Georgiy. Causes of modern disintegration processes: EU experience. Вісник харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Випуск 7. 2018. с.35-40.
2. Reformatting the European Integration Process: Opportunities and Risks for the Ukraine-EU Association. V. Sidenko (project manager) et al. – Kyiv: Zapovit Publishing House, 2019. 228p.

3. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. Доповідь. За заг. ред. О.О. Резнікової. К.: НІСД, 2017. 102 с.
4. Глобальна та національна безпека: підручник за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ: НАДУ. 2016. 784 с.
5. Задоя А.О. Боцула А.П. Міжнародні інтеграційні та дезінтеграційні процеси: суперечливі наслідки. Академічний огляд. 2017. № 1 (46). С.92-98.
6. Кравченко Н.Б. Гібридна війна Росії проти України (1991-2022рр.). Київ: НУБіП, 2022. 158с.
7. Кравченко Н.Б. Сучасні тенденції міжнародних відносин. Навчально-методичний посібник. К.: НУБіП України, 2020. 146с.
8. Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. К.: Стилос, 2015. 880с.
9. Перепелиця Григорій. Ідеологія «руського міра» як загроза безпеці світу та Україні (миру, безпеці, демократії та процвітанню). URL: http://r-studies.org/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=81655&lang=ukr
10. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС. В.Сіденко (керівник проекту) та ін. Київ: Заповіт. 2018. 214с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_pereformatuvannia_ievropeiskoi_intehratsii.pdf
11. Потехін О. Клименко Ю. Геополітика проти безпеки: союзницьке стримування агресії в Європі XX – початку XXI ст. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2023. 552 с.
12. Почепцов Георгій. Сучасні інформаційні війни. Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2016. 498 с.

13. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
14. Халіна О. В. Становлення багатополярності як альтернативи однополярній моделі світу в умовах формування нових центрів впливу. БІЗНЕСІНФОРМ № 5. 2019. С.8-13